

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*
A Model of Excellence Educational Institution
Administration Based on Buddhaddhamma for
Schools under the Primary Education
Service Area Office

ณัฐนันท์ มั่นตะพงค์¹, สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, และระวิง เรืองสังข์
Natthanun Muntapong¹, Suphipong Srivichai, and Rawing Ruangsanka
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
¹Email: natthanan_oh@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คือ ผู้บริหารมีทักษะการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผนค่อนข้างน้อย ผู้บริหารกับบุคลากรมีความเข้าใจไม่ตรงกันการนำไปปฏิบัติ ทำให้การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ครบถ้วนตามแผนการปฏิบัติงาน และสถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหาร

2) การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) บริบท ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบการบริหาร 2) วิธีการบริหาร 3) ขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่าย และ 4) หลักพุทธธรรม ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล ส่วนที่ 4 เงื่อนไขการนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการเชิงรุก 2) การสร้างความรู้สึกร่วมกัน 3) การบริหารคนเก่งในองค์กร

3) การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความไปได้ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร; ความเป็นเลิศ; หลักพุทธธรรม

Abstract

The aims of this dissertation are; 1) to study administration status of educational institutions under the Primary Education Service Area Office, 2) to develop a model of excellence educational institution administration based on Buddhaddhamma for schools under the Primary Education Service Area Office, and 3) to evaluate the model of excellence educational institution administration based on Buddhaddhamma for schools under the Primary Education Service Area Office.

The results of the study found that:-

1) Executives have relatively little planning policy planning skill. Executives and personnel have no understanding of the plan implementation. The performance evaluation is not complete according to the work plan. And schools have inadequate budget for administration.

2) The development of a model of excellence educational institution administration based on Buddhaddhamma for schools under the Primary Education Service Area Office: there are 4 main components; 1. Lead; consisting principle, objectives, and context, 2. pattern; consisting of 4 factors; factors institution, method to, network, and Buddhaddhamma principles, 3. The application of the model; consisting of preparation, action, and evaluation, and 4. Condition in application of the model consists of pro-active administration, co-ownership creation, and talent personnel in the organization.

3) The evaluation of the model of excellence educational institution administration based on Buddhaddhamma for schools under the Primary Education Service Area Office; advantage is at the highest level, followed by accuracy, possibility and appropriateness respectively.

Keyword: A Model Educational Administration; Excellence; Buddhaddhamma

บทนำ

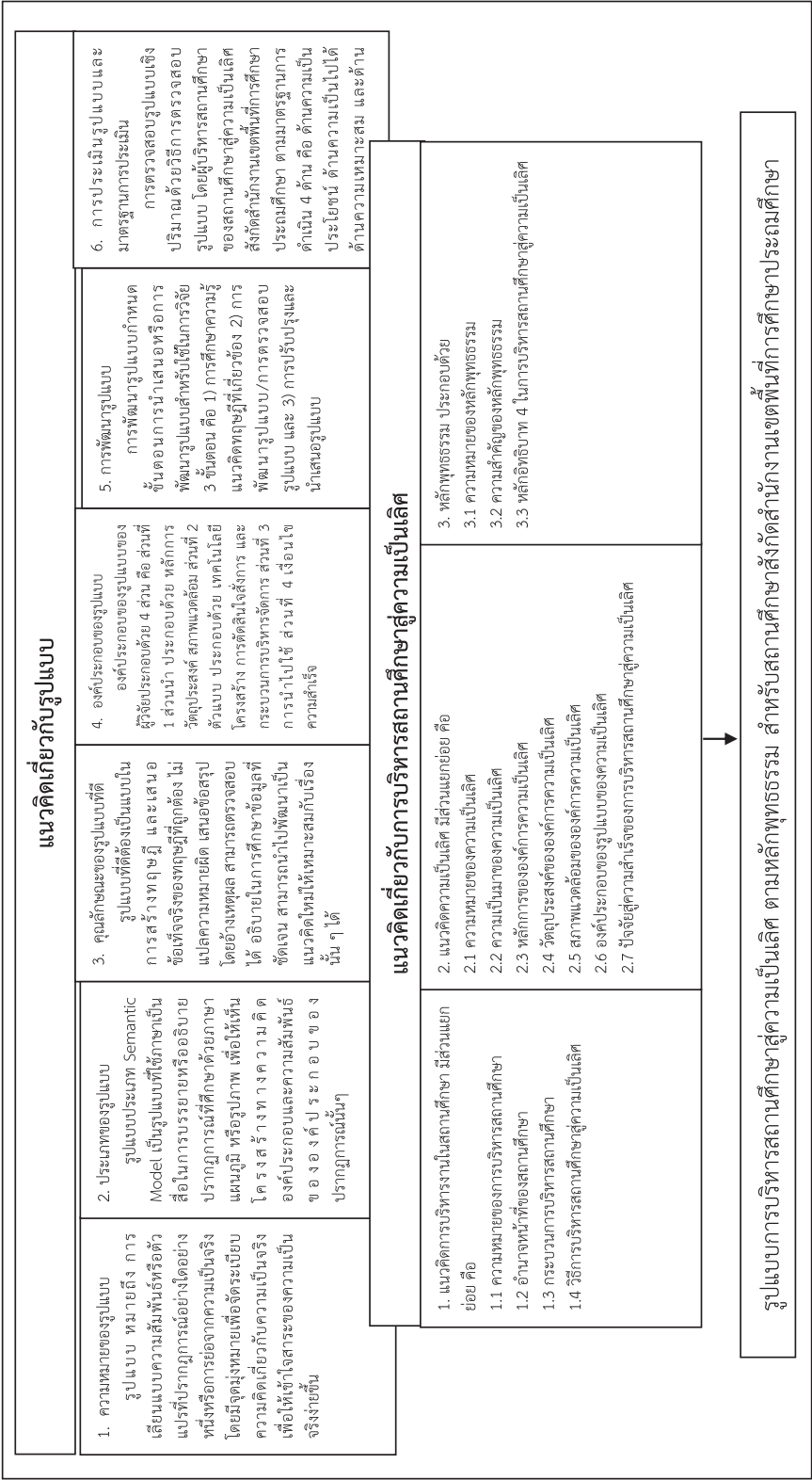
สถานศึกษาของรัฐที่เป็นสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีผลงานไม่โดดเด่นจึงจำเป็นต้องหาแนวทาง หรือระบบการจัดการที่จะทำให้สถานศึกษามีความโดดเด่น มีมาตรฐานสูง (The Office for National Education Standards and Quality Assessment) (Public Organization, 2006) กลยุทธ์ที่ทำให้องค์กรเจริญเติบโตทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของลูกค้า สามารถสร้างโอกาสใหม่ทางธุรกิจ และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ รางวัลทางด้านมาตรฐานที่เป็นเลิศขององค์กรในประเทศไทย ที่เป็น ที่กล่าวถึงก็คือ รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) เป็นรางวัลที่รัฐบาลมอบให้กับองค์กรต่างๆ ที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการทุกด้าน TQA การบริหารงานที่ยึดแนวทางตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติหรือมาตรฐานของ สมศ. ที่ถือได้ว่าเป็นเพียงข้อกำหนดขั้นต้นที่สถานศึกษาต้องมี (Runcharoen, 2005) อาจไม่เพียงพอต่อสภาพปัญหาที่สถานศึกษาเผชิญอยู่ ประกอบกับการที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียง และมีคุณภาพมาตรฐานสูงเท่านั้น

ปัจจุบันได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความเป็นเลิศสำหรับพิจารณาเทียบเคียงใช้กับสถานศึกษาด้วยการจัดการที่ดีเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเปรียบเสมือนทางเสือที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีและทำให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับขององค์กรอื่นๆ สร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร ทำให้เกิดความนิยม เลื่อมใสศรัทธา ของผู้ปกครอง ตลอดจนเกิดความเชื่อมั่น ในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยระดับผู้เรียนด้านทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แรงจูงใจของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา (Ussavanuphap, Kesonpad, Boontima and Wattananarong, 2017) จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียน เพราะการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ นั่นคือ การเพิ่ม ผลผลิต (through put) การลดรอบเวลาทำงาน (cycle time) และการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง ในสถานศึกษา (Chaiyadith, Kesornpat, Ployduangrat and Sesan, 2017)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- 3) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาเอกสาร 2. การสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ 1. ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2. พัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ 1. การตรวจสอบ โดยการแจกแบบสอบถามรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสถานศึกษา 2. ปรับปรุง แก้ไข รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสถานศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 28,339 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูล

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 379 โรงเรียน โดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยจึงจะทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยกำหนดขั้นตอนปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) แบ่งกลุ่มสถานศึกษาตามเขตภูมิศาสตร์ออกเป็น 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ ในประเทศไทย 2) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ เพื่อกำหนดแบ่งอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เพื่อให้ได้ตัวอย่างครบตามจำนวนสัดส่วนที่กำหนดเอาไว้ในขั้นที่ 2

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านวิชาการ และนักวิชาการด้านหลักสูตร จำนวน 10 คน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ จบปริญญาเอก มีประสบการณ์ในด้านการบริหารสถานศึกษา มีผลงานในด้านการบริหารสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1. เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับดี-ดีมาก ติดต่อกัน ตั้งแต่การประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 1-3 2. สถานศึกษาที่มีผู้บริหารได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นทางการบริหารการศึกษา และ 3. สถานศึกษาได้รับรางวัลพระราชทาน โดยการสัมภาษณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้ 1) แบบศึกษาเอกสาร (Document Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูป/คน เป็นกลุ่มปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ 4) แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยใช้สอบถามความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง กับผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 379 ชุด เพื่อการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี และเชิงปริมาณ 2) ศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการเก็บบันทึกด้วยภาพถ่าย เพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงที่ถูกต้องมากที่สุด และ 3) แจกแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแบบออนไลน์ และการจัดส่งทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์ผลการศึกษาจะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการนำผลของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา (Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล เป็นการใช่วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ด้วยการศึกษาจากแหล่งเอกสาร การสัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิต่างบุคคล ต่างเวลา และต่างสถานที่ (Chantavanich, 2009) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Srisard, 2013) สอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้มาตรฐานการตรวจสอบ 4 ด้าน คือ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์

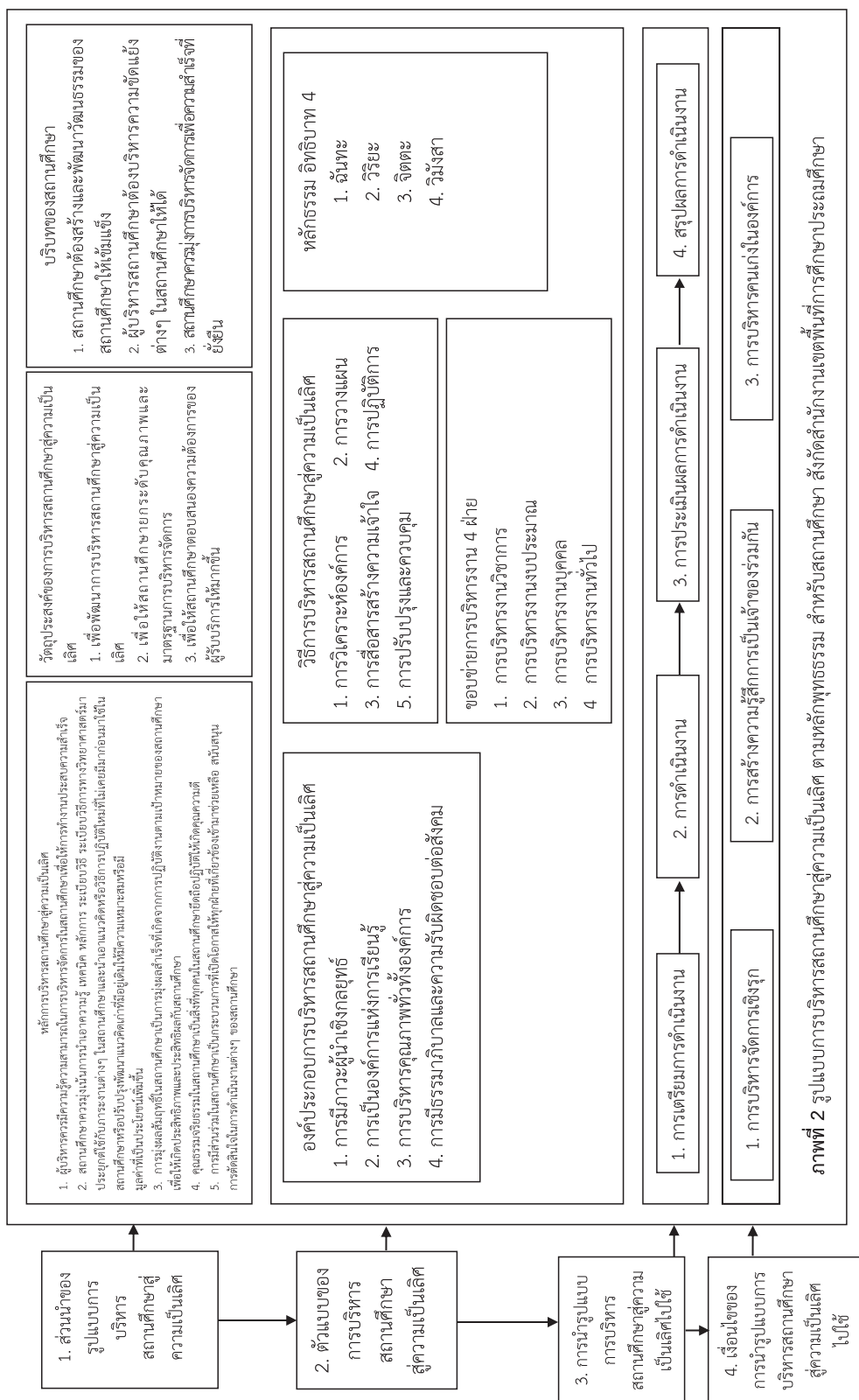
ผลการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สภาพการบริหารสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายและกำหนดนโยบาย และสะท้อนปัญหาที่แท้จริงของสถานศึกษาไม่ชัดเจน 2) ผู้บริหารมีทักษะการวางแผนในการดำเนินงานค่อนข้างน้อย 3) สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ 4) การประสานงานระหว่างของผู้บริหารกับบุคลากรในการนำไปปฏิบัติมีความเข้าใจไม่ตรงกัน 5) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ครบถ้วนตามแผนการปฏิบัติงาน เนื่องจากการศึกษาสภาพจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังพบประเด็นในการแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย วางแผน และความต้องการของสถานศึกษาที่จะเกิดผลลัพธ์กับนักเรียน การใช้งบประมาณของสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนงาน ควรจัดทำแผน รายละเอียดของแผน รวบรวมข้อมูล การบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 2) วัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และ 3) บริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 2) วิธีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 3) ขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่าย และ 4) หลักพุทธธรรม ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการดำเนินงาน 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 เงื่อนไขของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการเชิงรุก 2) การสร้างความรู้สึกร่วมกัน 3) การบริหารคนเก่งในองค์กร จากรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นแผนภาพที่ดังนี้

ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการแจกแบบสอบถาม และการนำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ข้อรองลงมา คือ เงื่อนไขของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศไปใช้ ตัวแบบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และข้อค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่วนนำของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และการวางแผนไม่ชัดเจน งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการ” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการนำองค์การและการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน แสดงถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ด้านระบบและกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ กระบวนการเน้นผู้เรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ระบบดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีความสามารถที่โดดเด่น ด้านทรัพยากรบุคคลและทีมงาน มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ แผนการพัฒนามูลฐาน การแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบอำนาจหน้าที่ให้กับหัวหน้าทีมคุณภาพมีการมอบหมายหน้าที่ชัดเจนตามระเบียบปฏิบัติราชการ ด้านการวิเคราะห์ การประเมิน และการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีโครงสร้างองค์การอย่างเป็นระบบประเมินสภาพความต้องการทั้งระบบเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สภาพความต้องการ และจำเป็นของสถานศึกษา (Vehachart, 2005)

จากการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และบริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ วิธีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่าย และหลักพุทธธรรม ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารจัดการเชิงรุก การสร้างความรู้สึกร่วมกัน และการบริหารคนเก่งในองค์กร ซึ่งมี

ความแตกต่างกับ สยาม สุ่มงาม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และสาระสำคัญของรูปแบบมี 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ มี 9 ด้าน การบริหารงานงบประมาณ มี 4 ด้าน การบริหารงานบุคคลมี 5 ด้าน และการบริหารทั่วไปมี 9 ด้าน ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จและข้อจำกัดของรูปแบบ (Sumngam, 2009)

จากการตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยพบว่าผลในภาพรวมของรูปแบบอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ ดังนั้นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามหลักพุทธธรรม สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แสดงว่า รูปแบบมีความสอดคล้องต่อความต้องการ ความสนใจ สร้างความมั่นใจ และสร้างความน่าเชื่อถือต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ นิวัตร นาคะเวช (Nakawech, 2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน” ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบคุณลักษณะของรูปแบบการบริหารโรงเรียนในฝันด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนมีคุณลักษณะด้านความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมาก และผลการตรวจสอบคุณลักษณะของรูปแบบการบริหารจัดการด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของรูปแบบการบริหารจัดการด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ ทั้งในด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษา ควรมีการบริหารจัดการเชิงรุก มีการวางแผนในการทำงาน เพื่อป้องกันการผิดพลาด การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยการใช้กลยุทธ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม

1.2 สถานศึกษา ควรมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

1.3 สถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรเกิดความหวงแหน และจงรักภักดีต่อสถานศึกษา

1.4 สถานศึกษา ควรบริหารบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาทำหน้าที่เป็นผู้นำทำหน้าที่พัฒนา

บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างจากสังกัดอื่น เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีวิธีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

2.2 ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา มาร่วมใช้ในการบริหารสถานศึกษา

References

- Chaiyadith, J., Kesornpat, P., Ployduangrat J. and Sesan, B. (2017). A Development of School Resources Management Model for the Private Vocational College Using Lean Thinking Concept. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(1), 198-210.
- Chantavanich, S. (2009). *Qualitative research*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Krejcie, R.V., and Morgan, D.M. (1970). "Determining sample size for research activities". Educational and Psychological Measurement.
- Nakawech, N. (2011). *Development of a Model for Lab School Administration*. Doctor of Education Program in Educational Administration of Eastern Asia University.
- Runcharoen, T. (2005). State and Problems of Management and Basic Education Management of Educational Institutions in Thailand. Bangkok: Office of the Education Council
- Srisa-ard, B. (2013). *Preliminary research*. Bangkok: Surat ya message service.
- Sumngam, S. (2009). *Model of Basic Education School Administration as Juristic Persons under the Office of the Basic Education Commission*. Doctor of Education (Educational Administration). Department of Education of Kasetsart University.
- Ussavanuphap, A., Kesonpad, P., Boontima, R. and Wattananarong, A. (2017). The Multilevel Factors Affecting the Educational Effectiveness of Education Institutes under Vocational Education Commission in the Bangkok Metropolitan Area. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(1), 225-237.
- Vehachart, R. (2005). *The Development of a Model of Total Quality Management in Basic Education Institutions*. Doctor of Education Program in Educational Administration of Burapha University.